Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Varsinais-Suomi

1.12.2021

Diaarinumero
KEHA/6503/2021

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite **O 44/2021 vp Meren- ja vesienhoidon tila nyt: Vesiensuojelun tehostamisohjelma – Veden vuoro ja Saaristomeri-ohjelma**

Asia **Meren ja vesienhoidon tila nyt: Vesiensuojelun tehostamisohjelma -Veden vuoro ja Saaristomeri-ohjelma**

Varsinais-Suomen ELY-keskus esittää asiantuntijalausuntonaan vesiensuojelun tehostamisohjelmasta ja Saaristomeri-ohjelmasta seuraavaa:

Vesien- ja merenhoidon tila nyt

Vesien- ja merenhoidon suunnittelu perustuu EU-direktiiveihin ja kansalliseen lainsäädäntöön. Merenhoitosuunnitelma ja vesienhoitosuunnitelmat ovat juuri valmistuneet ja ne viedään vielä tämän vuoden aikana valtioneuvoston käsittelyyn. Suunnitelmien toimenpideohjelmat on laadittu ensimmäistä kertaa siten, että esitetyillä toimenpiteillä saavutetaan tehtyjen mallinnusten mukaan vesien- ja meren hyvä tila, jonka tavoitevuosi on 2027. Varsinais-Suomessa ja Saaristomerellä vesien ja meren hyvää tilaa ei kuitenkaan tulla saavuttamaan vielä tavoitevuoteen mennessä; Saaristomeren tila on jopa hieman heikentynyt. Saaristomeren tulevaisuuden kannalta on kuitenkin kriittisen tärkeää, että uudet vesienhoidon toimenpideohjelmat ja merenhoidon toimenpideohjelma toteutetaan täysimääräisesti tulevina vuosina.

Saaristomeri-ohjelma ja maatalouden Hot spot

Keväällä 2021 hallituksen puoliväliriihessä päätettiin Saaristomeri-ohjelmasta. Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa on hyvässä vauhdissa ohjelman ensimmäisen vaihe eli Saaristomeri hot spot -tiekarttahanke. Hot spot -hankkeessa pureudutaan Saaristomeren valuma-alueen maatalouden hajakuormitukseen ja tavoitteena on saada alue pois HELCOMin hot spot -kuormittajien listalta.

Hot spot -hankkeessa on jo arvioitu HELCOMin hot spot -kriteerien täyttyminen nykytoimenpiteillä ja loppuvuoden aikana valmistuu selvitys maatalouden hajakuormituksen hallinnan pullonkauloista. Seuraavaksi laaditaan tiekartta, joka tulee olemaan vesien- ja merenhoidon suunnittelussa esitettyjen maatalouden vesiensuojelutoimenpiteiden toteutussuunnitelma ml. rahoitusmahdollisuudet ja toteutuksen vastuutahot. Edelleen tarvitaan tutkimusta ja kehittämistä muun muassa maaperän ravinteiden hallinnasta.

Seuraavassa vaiheessa Saaristomeri-ohjelmaa on tarkoitus laajentaa siten, että se kattaa muutkin ihmistoiminnasta vesistöihin ja mereen aiheutuvat paineet. Tässäkin vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmat ovat runkona.

Toimintaa on laajennettava myös vesistöissä jo olevan kuormituksen vähentämiseen sekä vesistöissä ja meressä tapahtuviin prosesseihin kuten sisäiseen kuormitukseen. Meressä tehtäviä toimenpiteitä on tiedossa vähän eikä sisäisen kuormituksen prosessia tunneta. Merelliseen tekemiseen tarvitaan tutkimusta ja innovaatioita.

Saaristomeren tilan parantamiseen tarvitaan lisää osaamista useilla eri osaamisalueilla sekä mereen liittyen että maalla tapahtuvien vesiensuojelutoimenpiteiden (esim. maa- ja metsätalouden vesienhallinta ja peltojen maaperän ravinnepatterit) vaikuttavuudesta. Osaamisen varmistamiseksi tulee parantaa tietopohjaa ja vahvistaa tutkimussektorin ja toimijoiden yhteistyötä.

Vesiensuojelun tehostamisohjelma -Veden vuoro

Ympäristöministeriön Vesiensuojelun tehostamisohjelma on ollut käynnissä vuodesta 2019 lähtien, ja eduskunta on myöntänyt tarpeellisia varoja ohjelman toteutukseen. Ohjelmalle on asetettu selkeät tavoitteet ja rahoitussuunnitelma perustuu tavoitteita tukeviin teemoihin. Edelleen kehitettävää on toteutettujen hankkeiden tulosten käyttöönotossa ja jalkauttamisessa. Ohjelmalle on selkeä tarve myös jatkossa.

Veden vuoro -ohjelman teemat *maatalouden innovatiiviset menetelmät* ja *vesien hallinta maa- ja metsätaloudessa* tukevat Saaristomeri -ohjelman ensimmäisen vaiheen eli Hot spot -hankkeeseen kuuluvien toimenpiteiden konkreettista toteuttamista. Saaristomeri -ohjelman laajentuessa kattamaan muunkin vesistöjä kuormittavan toiminnan, nousevat myös muut Veden vuoro -ohjelman teemat vahvasti mukaan toteutukseen. Tämän vuoksi Veden vuoro -ohjelman kautta:

- *on järjestettävä Saaristomeri-ohjelman toiminnalle ja toimenpiteiden toteutukselle pitkäjänteinen rahoitus*
- *osana Saaristomeri-ohjelmaa tulisi perustaa Saaristomeri -osaamiskeskus, jonka avulla varmistetaan yhteistyö, osaaminen, tieto ja tietoisuus meriympäristön tilasta ja sitä parantavista keinoista.*

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa lopuksi, että viime aikoina on ollut keskustelussa maatalouden CAP-ohjelman rooli vesiensuojelussa. ELY-keskus pitää Saaristomeren tulevaisuuden kannalta elintärkeänä, että Veden vuoro – ohjelma ja CAP-suunnitelma yhdessä varmistavat suunnitelmallisesti ja kattavasti keskeiset maatalouden vesiensuojelun toimenpide- ja kehittämistarpeet tulevina vuosina.

Ylijohtaja Olli Madekivi

Yksikön päällikkö Mirja Koskinen